

от проф. д-р Йорданка Христова Йовкова

относно обявена от Икономически университет – Варна процедура за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (Строителство и недвижима собственост)“

1. Обща информация.

Изготвил становището: проф. д-р Йорданка Христова Йовкова, катедра „Недвижима собственост“, УНСС, научна специалност „Икономика и управление“

Основание за даване на становището: Заповед на Зам.-Ректора по НИДРК на ИУ-Варна № РД-06-188/03.11.2022 г., гр. Варна за назначаване на научното жури и Решение на научното жури от 04.11.2022 г. за определяне на рецензенти и изготвяне на становища.

Автор на дисертационния труд: Красимира Христова Христова-Бочева

Тема на дисертационния труд: Пазар, цени и ценообразуване в строителството

2. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е отражение на трайния интерес на докторант Красимира Христова към икономическите проблеми в сферата на строителството. Основа на тези интереси са образованието и професионалната реализация на докторантката до момента. Тя е завършила гимназия по архитектура, строителство и геодезия, бакалавърската и магистърската й степени са по Икономика на строителството, работила е като технически ръководител, осъществявайки дейности по изготвяне на ценови оферти, пазарни проучвания на цените и др.п. От 2013 до 2020 г. е хоноруван асистент в катедра „Бизнес, инвестиции, недвижими имоти“, ИУ, Варна като преподава по близки до проблематиката на дисертационния й труд учебни дисциплини. Образованието и професионалната дейност на Красимира Христова дават основание да се направи извода, че тя е придобила необходимите теоретични знания, опит и практически умения, свързани с темата и проблемите, на които е посветено дисертационното й изследване.

Представеният дисертационен труд е в обем от 170 стр. текстови материал; включва 7 приложения, представящи значителна по обем статистическа информация; карта за експертна оценка на цените, ценообразуването и ценовата стратегия на строителните предприятия и таблици с резултатите от проведеното анкетно проучване. Използваните източници включват 101 литературни източника на български, руски и английски език, 10 нормативни документа и 25 интернет страници. Те са подходящо подбрани в съответствие с темата на дисертационния труд, дисертационното изследване се основава на проучването им и на съдържащите се в тях теоретични изследвания, анализи, постановки и практически аспекти.

Текстовият материал е структуриран в увод, три глави и заключение. Строителството на обекти на недвижимата собственост е капиталоемка икономическа дейност, крайният продукт на тази дейност е продукт с инвестиционен характер и равнището на цените на този продукт влияят осезаемо върху развитието и растежа на икономиката като цяло и върху финансово-икономическото състояние и жизнения стандарт на инвеститорите (различни частни и публични субекти). В този контекст темата на дисертационния труд има непреходна актуалност. Тя е с дисертабилен характер, определящ се от това, че в по-голямата си част ценообразуването в строителството остава в полето на разходния подход, макар че, както подчертава и докторант Христова, има стремеж и се правят усилия да се прилагат и разновидности на пазарния подход, към което причисляваме и застъпвания от автора подход, базиран на „ценността“. Наред с казаното уводът на дисертационния труд дава представа за това какво и как възнамерява да изследва докторантът, какви задачи си поставя и какви резултати очаква, и запознава с изследователската теза, поддържана от автора.

Изложението (глави първа, втора и трета) е подчинено на темата на дисертационния труд и в съдържателно отношение отговаря на основните моменти, които трябва да са налице в научно изследване от този вид - постановка на проблема, преглед на предишни изследвания, теза, информационно осигуряване, анализ, потвърждаване/отхвърляне на тезата, обобщение, заключение.

3. Публикации и участие в научни форуми

Докторант Красимира Христова е представила 3 публикации, от които една статия в списание „Икономика и компютърни науки“ – на английски език и 2 доклада, публикувани в сборници от международни научно-практически конференции. Участвала е и в един национален изследователски проект. Проблемите, на които са посветени публикациите на докторант Христова са в полето на тематиката на дисертационния труд, разработени са на необходимото равнище от съдържателна, стилова и езикова гледни точки. Чрез тях изследователската работа на докторант Христова добива съответната публичност и се създава възможност заинтересованите субекти да се запознаят с научните ѝ интереси и постижения до момента.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Структурата на дисертационния труд е класическа. Отделено е пропорционално, но и в зависимост от значението за постигане на целите на дисертационното изследване, внимание на отделните глави и точки от главите.

Съдържанието/изложението на дисертационния труд съответства на темата. В него в логичната за едно дисертационно изследване последователност се излагат с необходимата степен на задълбоченост и въз основа на преглед на значителен брой източници, теоретичните аспекти на цените и ценообразуването в строителството, включително и влияещите върху тях фактори като същевременно достатъчно умело са включени и определени теоретични постановки относно строителния пазар.

С изложението в глава първа авторът показва, че познава публикуваните до момента научни публикации с теоретичен и аналитичен характер, свързани с темата на дисертационния труд, има собствено мнение по различните аспекти на

проблематиката и е способна да води научна дискусия като се стреми да се придържа към линия на неконфликтност и при възможност обединяване на мнения на различни позиции и постановки. В резултат на това достига да собствени формулировки и изразява лично мнение.

Втора глава има аналитичен характер. Набрана е значителна по обем статистическа информация от НСИ, Евростат, Камарата на строителите в България, някои Интернет статистики и др. Наборът от данни е допълнен от собствени изчисления на автора. Въз основа на това е представена картина на българския строителен пазар в сравнителен аспект със строителния сектор в редица страни от ЕС (брой строителни предприятия, произведена строителна продукция, добавена стойност по факторни разходи и др.) и проследяване на важни показатели като брой заети в строителния сектор, средногодишна работна заплата, брой предприятия в проектирането, приходи от СМР, приходи от ново строителство и от подобрения, произведена продукция в сектор Строителство и др. Анализът във втора глава правилно е структуриран/разделен съобразно спецификата и характера на дейностите в този сектор в две части – анализ на цените и ценообразуването на етапа проучване и проектиране и на етапа на създаване и реализация на строителната продукция. Аналитичният характер на втора глава е подкрепен и от анализа на нормативната база на цените и ценообразуването в строителството, при което докторантът се фокусира върху сравнение на методите за определяне на себестойността на проектантските услуги, посочени в действащата методика и от анализ на цените и ценообразуването в няколко водещи в икономическо отношение страни – Германия, Италия, Канада, САЩ. Изводите от анализа насочват към тезата на дисертационния труд. Трета глава е ориентирана към формулиране на предложения за усъвършенстване на цените и ценообразуването в строителството. Предложенията са изведени на основата на изследване (чрез анкетно проучване) на цените, ценообразуването и ценовите стратегии на строителните предприятия. Анкетата е реализирана в електронен вид. Отговорили са 101 предприятия, което показва интерес от страна на строителния бизнес към темата на дисертационния труд и правилно ориентиране на докторанта към важни нерешени проблеми на бизнес практиката. Специално внимание в трета глава заслужава усъвършенстваният модел за ценообразуване на строителната продукция. Предложеният от докторант Христова модел е резултат на доразвитие и обогатяване на предлагани от други автори предходни модели. Това е положителен момент, показващ способността на докторанта да надгражда и развива постигнатото от други автори, чиито идеи и постижения познава и споделя.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложни приноси

Докторант Красимира Христова е изпълнила задачите, които си е поставила по отношение на дисертационното си изследване и е получила определени научни и научно-приложни резултати с приносен характер. Разграничаването им е в известен смисъл условно, една част могат да се определят като научни, а друга – като научно-приложни. Към първите отнасям прецизирането и изясняването на спецификата на определени понятия и предложената класификация на факторите. Останалите имат научно-приложен характер. Приносен момент се явява също предложения усъвършенстван модел за ценообразуване,

основаващ се на пазарния подход. Като цяло приемам формулировката на докторантката по отношение на приносите.

6. Критични бележки и препоръки

По отношение на дисертационния труд могат да се направят определени бележки, които не омаловажават положителните му характеристики:

Дефинирането на обекта и предмета на дисертационния труд би могло да бъде по-прецизно в контекста на необходимото тяхното съотнасяне един към друг.

Не са ясно разграничени някои категории и понятия – стойност, ценност, полза, добавена стойност, потребителна стойност.

Забелязват се неточности, които приемам за езикови/стилови – напр. „пазарът като възпроизводствен процес“, „пазарът е мястото“ (стр.15,16) и др.

Бих препоръчала на докторанта да продължи да работи и задълбочава научните си изследвания в областта на дисертационната проблематика и да увеличи научните си публикации, вкл. и в чуждестранни издания.

7. Въпроси към дисертанта

Би ли систематизирала доводите, които подкрепят изследователската й теза?

Какво е мнението на докторанта относно възможностите и подходите за остойностяване на „ценността“?

Как принципите на зеленото/умното/интелигентното строителство се отразяват в ценността и цените в строителството?

8. Заключение

Дисертационният труд, представен от докторанта, е научна разработка, съдържаща изучаване на актуален и почти неразработван в българската специализирана литература проблем и собствено изследване. Налице са научни и научно-приложни резултати и приноси. Изследователските резултати са популяризирани в подходящи публикации.

Изпълнени са минималните национални изисквания за присъждане на ОНС „Доктор“ и изискванията на Правилника за развитие на академичния състав на ИУ, Варна. Това ми дава основание с пълна убеденост да гласувам **положително** на докторант Красимира Христова Христова-Бочева да бъде присъдена ОНС“ Доктор“ в област на висшето образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (Строителство и недвижима собственост).

29.11.2022 г.

Подпис:

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

/проф. Йорданка Йовкова/

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2015

9002 Варна бул. "Княз Борис I" 77 Телефон 052 643 360 Телефакс 052 643 365 www.ue-varna.bg

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ВАРНА

Вх. № РА20-1482/12.12.2022г.

СТАНОВИЩЕ

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“
по обявена процедура от Икономически университет – Варна

1. Обща информация

Изготвил становището: доц. д-р Тодор Стоянов Райчев, преподавател в Икономически университет (ИУ) – Варна, катедра „Бизнес, инвестиции, недвижими имоти“ (БИНИ), научна специалност 05.02.18. Икономика и управление

Основание за написване на становището: Заповед № РД 06-188/03.11.2022 г. на проф. д-р Надя Костова, зам.-ректор НИДРК на ИУ – Варна за назначаване на състава на Научното жури и решение от първото заседание на Научното жури от 04.11.2022 г.

Автор на дисертационния труд: Красимира Христова Христова-Бочева, докторант по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“ към катедра БИНИ в ИУ – Варна, съгласно Заповед на Ректора на ИУ – Варна № РД 17-3620/02.10.2013 г. в задочна докторантура, четири години на обучение за периода от 01.09.2013 г. до 01.09.2017 г. и е отчислена с право на защита съгласно заповед № РД 17-3021/04.10.2017 г. на Ректора на ИУ – Варна.

Тема на дисертационния труд: Пазар, цени и ценообразуване в строителството
За откриване на процедура за защита на дисертационния труд е взето решение от Катедрения съвет на катедра БИНИ, съгласно протокол №3/30.09.2022 г.

Научен ръководител: доц. д-р Петков Монеv

2. Общо представяне на дисертационния труд

Дисертантът Красимира Христова-Бочева е представила дисертационен труд в обем от 202 страници, който е разработен в класически формат: увод – 4 стр., изложение в три глави – общо 161 стр., заключение – 2 стр., приложения – 21 стр. и списък на използвана литература – 10 стр. В основния текст са включени 24 таблици и 22 фигури. Списъкът на използваната литература се състои от 126 литературни и информационни източници, съответно 60 на кирилица, 41 на латиница, както и 25 интернет сайта. В разработката са включени и 7 приложения, които дават възможност на дисертанта да аргументира своите изводи и препоръки.

Темата на дисертационния труд е посветена на актуалния проблем за управление на цените и ценообразуването на строителството в България поради голямото значение на този сектор в икономиката и засиления интерес на всички възложители (инвеститори) към цената и ценообразуването на строителната продукция.

В изложението на дисертацията проличава задълбоченото проучване на литературата и информационни източници със съответните анализи, официални статистически данни, приложени са подходящи изследователски методи като метод на

индукция и дедукция, метод на анализ и синтез, системен подход, метод на сравнението, репрезентативен метод и метод на анкетата.

3. Публикации и участие в научни форуми

Дисертантът Красимира Христова-Бочева е публикувала 3 научни труда, в т.ч. 1 статия и 2 доклада на научни форуми, с което отговаря на количествените изисквания по чл. 35, ал. 1, т. 1-4 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ – Варна.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Структурата на дисертационния труд е логично оформена като обхваща класическа структура от три глави с параграфи, добре балансирани отделни части и съответства на избраната от дисертанта тема. Дисертантът сполучливо е успяла да развие поставените научни задачи в разработката. Дисертацията се отличава с ясно изразена авторска позиция, с оригинални и творчески постановки и изводи. Дисертантът точно е формулирал обект, предмет, цел и задачи на изследването. Представена е тезата, която дисертантът убедително е защитил в дисертацията, а именно, че съществува проблем с преминаване на строителните предприятия от разходно към пазарно и базирано на ценността ценообразуване, поради което очертава насоките за усъвършенстване и прилагане на конкурентна ценова стратегия. Посочени и правилно са приложени методите на изследване в процеса на разработване на дисертационния труд. Заключение на дисертацията обобщава резултатите от изследването и са посочени основните научни и научно-приложни приноси.

Съдържанието на главите на дисертационния труд следва класически модел, който включва теоретична, аналитична и практико-приложна глави, които са логически последователни и добре балансирани спрямо обема на изложението.

В глава първа, на базата на подхода от общото към частното, последователно се изследват основните понятия в областта на цените и ценообразуването в строителството, съвременните концепции за цените и ценообразуването в строителството и факторите, които влияят върху тях.

В глава втора е представен секторен анализ на българския строителен пазар. Специално внимание дисертантът отделя на анализа на ценообразуването на двата основни етапа на формиране на крайната цена на строителния продукт – етапът на проучване и проектиране и етапът на създаване на строителната продукция. Интерес представлява и изследването на използването на софтуерни продукти при ценообразуването на строителната продукция.

В глава трета, на базата на инструментариум е представено проучване, проведено от дисертанта по отношение на състоянието на цените и ценообразуването в строителните предприятия като са констатирани определени проблеми. За тяхното преодоляване се предлага модел на ценообразуване на строителната продукция, а така също и усъвършенстване на ценообразуването в строителните предприятия на база ценова стратегия в динамична икономическа среда.

Авторефератът към дисертационния труд е с обем от 43 стр. и отразява коректно и в пълна степен отделните части на научното изследване, обобщените резултати – изводи и препоръки на дисертанта, както и правилно оформени приноси и публикации по дисертационния труд.

Лексикалната и стилова характеристика на дисертационния труд, авторефератът и приложените публикации, считаме че се отличават със съвременен академичен стил, написани на разбираем научен език, с точно и целесъобразно използване на специфичните термини в областта на цените и ценообразуването в строителството, коректно цитиране на литературни и информационни източници.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Приемаме откритите от дисертанта научни и научно-приложни приноси (автореферат, стр. 40 и 41) от теоретично естество (обогаляване на теоретичните постановки за цените и ценообразуването в строителството); методологично естество (усъвършенстван модел за ценообразуване на строителната продукция); практико-приложно естество (подходящи за управленската практика възможности за усъвършенстване на ценовата стратегия на строителните предприятия).

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата

Не констатираме плагиатство в дисертационния труд и автореферата.

7. Критични бележки и препоръки

По време на разработването на дисертацията сме предоставяли своевременно на дисертанта Красимира Христова-Бочева достатъчно на брой целесъобразни критични бележки и препоръки за постигане на високо качество на изследването, поради което нямаме съществени забележки към разработката.

Препоръчваме на дисертанта да продължи своите проучвания по проблемите, свързани с усъвършенстване на процесите по управление на цените и ценообразуването в строителството.

8. Въпроси към дисертанта

Интересната проблематика ни дава възможност да поставим следните въпроси към дисертанта: (1) Как трансфера към дигитализацията на строителните предприятия (приложението на софтуерни продукти, дисертация стр. 115, 123) подпомага процесите по управление на ценообразуване в строителните предприятия? (2) Какви стъпки трябва да осъществят строителните предприятия, за да преминат към пазарно базирана стратегия за ценообразуване, за да формират цена, която да отговаря на ценността на клиента по отношение на реалната икономическа стойност за съответния възложител?

9. Заключение

Разработеният дисертационен труд притежава висока стойност и оригинален научно-приложен характер. Той отговаря на изискванията за самостоятелно изследване с теоретични и приложни приноси. Съдържа важни изследователски резултати и конкретни идеи с теоретичен и практически характер. Отчитайки положителните качества на дисертационния труд, считаме, че той съответства на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

На основание на изложеното по-горе, даваме **положителна оценка** на представения за защита дисертационен труд на тема „Пазар, цени и ценообразуване в строителството“ и предлагаме на уважаемите членове на научното жури да **гласуват „ЗА“ присъждане на образователната и научна степен „доктор“** по професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“ на дисертанта **Красимира Христова-Бочева**.

12.12.2022 г.
гр. Варна

Член на Научното жури:

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

(доц. д-р Тодор Райчев)

от доц.-д-р Драгомир Желчев Стефанов

относно дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по ПН 3.8 „Икономика“, докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“ с автор Красимира Христова-Бочева

1. Обща информация.

Изготвил становището: доц. д-р Драгомир Желчев Стефанов, редовен преподавател в катедра „Недвижима собственост“ при Бизнес факултета на УНСС – София, научна специалност „Икономика и управление“.

Основание за даване на становището: Заповед на Зам.-Ректора по НИДРК на ИУ-Варна № РД-06-188/03.11.2022 г., гр. Варна за назначаване на научното жури и Решение на научното жури от 04.11.2022 г. за определяне на рецензенти и изготвяне на становища.

Автор на дисертационния труд: Красимира Христова Христова-Бочева, задочен докторант по ПН 3.8 Икономика, докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост)“ към катедра „Бизнес, инвестиции и недвижими имоти“, отчислена с право на защита със Заповед № РД 17-3021/4.10.2017 г. на ректора на ИУ-Варна. Докт. Христова-Бочева е завършила последователно ОКС „Бакалавър“ (2011 г.) и ОКС „Магистър“ (2012 г.) в специалност „Икономика на строителството“ към същата катедра. Целият ѝ трудов стаж от 2011 година насам е пряко свързан с темата на дисертационния труд.

Тема на дисертационния труд: Пазар, цени и ценообразуване в строителството.

2. Общо представяне на дисертационния труд.

Дисертационният труд е в общ обем от 202 стандартни страници, в т.ч. 11 стр. използвана литература (126 източника) и 21 стр. приложения. Трудът има класическа структура – увод, три глави, всяка от които с по три параграфа и заключение.

В увода, авторът коректно е обосновал актуалността на темата и я свързва със значимостта на строителството в икономиката, както и засиления интерес на всички възложители към цената и ценообразуването на строителната продукция. Последователно коректно са формулирани обект и предмет на изследването, целта и научно-изследователските задачи на труда. Тезата, която авторът поддържа в дисертацията е, че въпреки тенденцията на все повече предприятия от сектор „Строителство“ да преминават от разходно към пазарно и базирано на ценността ценообразуване, те изпитват трудност при прилагането на този подход и концепция. Акцент в изследването е поставен върху усъвършенстване управлението на ценообразуването в строителните предприятия, чрез съответните инструменти – концепция за ценността на строителната продукция, усъвършенстван модел на ценообразуване, използване на софтуерни продукти, конкурентна ценова стратегия.

Първа глава е посветена на теоретичните основи на пазара, цените и ценообразуването в строителството. Изследвана е същността и са прецизирани някои основни понятия в областта на ценообразуването. Отделено е внимание и на определянето на цената от гледна точка на маркетинга, който я определя като *ценност* от страна на потребителя, предоставена му от производителя.

В отделен параграф са изяснени и прецизирани същността и спецификата на цените и ценообразуването в строителството. Приета е съвременна концепция за цените в строителството, основаваща се на ценността на строителната продукция. Разглеждат се основните разлики между разходния и пазарния подход на ценообразуване. Посочени са основните предимства и недостатъци на двата подхода. Накрая е предложена усъвършенствана класификация на факторите, които влияят върху цените в строителството.

Втората глава с наименование Изследване на пазара, цените и ценообразуването в строителството на макро и микроикономическо равнище, започва с изследване и анализ на българският строителен пазар в контекста на функциониране на европейския. Анализирани са множество измерители на сектора, като резултатите са подходящо представени в таблици и фигури към тях. Вторият и третият параграф са посветени съответно на нормативната база на цените и ценообразуването в строителството в етапа на проучване и проектиране в България и този на създаване и реализиране на строителна продукция в контекста на използването на софтуерни продукти.

В началото на **трета глава** е представен методически инструментариум и въз основа на него е проведено практическо изследване на цените, ценообразуването и ценовата стратегия в строителните предприятия в България. Анкетирани са 101 предприятия от всички административно-териториални единици в страната, извършващи различен вид строителство като основна дейност. Резултатите са представени подходящо; а направените изводи са коректни.

В следващия параграф, авторът е предложил усъвършенстван модел на ценообразуване на строителната продукция. Акцент в него е отразяването на ценността, съответно при проектирането от страна на проектанта и при строителството от страна на строителя. Авторът застъпва тезата, че ценността не е абстрактно понятие и че подлежи на управление, също както разходите за строителството. За целите на ценообразуването е необходимо ценността на строителната продукция да бъде измервана, анализирана, оценявана и да се търсят начини за създаването на допълнителна такава.

В последната част на главата са представени възможности за усъвършенстване на ценообразуването в строителните предприятия на база ценова стратегия в динамична икономическа среда. Изведени са изводи и препоръки, които да бъдат полезни за усъвършенстване процеса на ценообразуване на строителната продукция.

3. Публикации и участие в научни форуми.

Докторант Бочева е представила списък с три публикации по темата на дисертационния труд – два доклада в международната научно-практическа конференция „Строително предприемачество и недвижима собственост“ и една статия на английски език в специализираното научно списание Knowledge and Business. Представените публикации отговарят на изискванията на закона и правилника за приложението му.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд.

Представеният за рецензиране дисертационен труд **отговаря на изискванията** по чл. 34 от Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна. От труда личи доброто познаване от страна на автора на авторитетни теоретични изследвания по темата, както и способността му сам да извършва такива. Структурата на дисертацията е класическа, всяка глава и параграф завършват с кратко обобщение и изводи. Труда следва строга логична последователност и осигурява поетапно разкриване на основни теоретични постановки, проблеми и потенциални решения (препоръки) за усъвършенстване на ценообразуването в строителните предприятия. Стилът на изразяване е ясен и разбираем, форматирането е съобразено с най-добрите практики в тази област. Литературните източници са коректно цитирани под линия в основния текст на разработката и изброени в края.

Авторефератът отговаря на всички общоприети изисквания за обем, структура и съдържание. В него дисертантът отразява коректно, както в структурен, така и в съдържателен план, изложеното в дисертационния труд. В общ обем от 42 страници е представена обща характеристика на труда, справка за научните приноси и списък на публикациите на автора по темата.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд.

В автореферата, докторант Христова-Бочева е формулирала четири приносни момента, а именно:

1. Изяснена е същността и спецификата на цените и ценообразуването в строителството и са прецизирани тези понятия. Развита е концепцията за цените в строителството, основаваща се на ценността на строителната продукция.

2. Очертани са специфичните особености и характеристики на цените и ценообразуването в строителството и на тази база е предложена усъвършенствана класификация на факторите, влияещи върху тях.

3. Въз основа на изследване на строителния пазар в България чрез използване на метода на анкетата е анализирано състоянието на този пазар, цените и ценообразуването в тях, вкл. и използването на софтуерни продукти в тази сфера.

4. Разработен е усъвършенстван модел за ценообразуване, основаващ се на пазарния подход на ценообразуване в строителните предприятия и ценността на строителната продукция и на тази база са формулирани насоки за усъвършенстване на ценовата стратегия в строителните предприятия.

Приемам в голяма степен приносния характер на формулираните приноси. Първите два от тях бих определил като научни, а последните – като такива с научно-приложен елемент.

6. Констатирано или неконстатирано плагиатство в дисертационния труд и автореферата.

При запознаването с дисертационния труд и автореферата към него **не съм констатирал плагиатство** по смисъла на §1, т. 7 от Допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ.

7. Критични бележки и препоръки.

Наред с многото положителни страни на дисертационния труд, могат да бъдат изведени и някои критични бележки. Така например, мястото на методологическите бележки традиционно е във втората глава на дисертационния труд, а практическите изследвания на тяхна база обичайно са в третата глава. Тук автора не е избрал този подход. Освен това, не става ясно, дали предложеният в параграф 2 на трета глава усъвършенстван модел на ценообразуване на строителната продукция е апробиран в практиката и дали дава очакваните положителни резултати, които се предполагат от автора.

Направените бележки и препоръки в никакъв случай не омаловажават стойността на дисертационния труд и не променят общото ми положително мнение за него.

8. Въпроси към дисертанта.

Към дисертанта бих отправил следния въпрос: При изследването на българския строителен пазар, предприятията с дейност сградно строителство са разгледани отделно от тези, които се занимават с жилищно и нежилищно строителство. Каква е причината и какви са аргументите за подобно разделение?

9. Заключение:

С оглед на гореизложеното и отчитайки постигнатите резултати, давам положителна оценка на представения дисертационен труд. Той отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му, както и на Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна. Въз основа на това, убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ в ПН 3.8. Икономика, докторска програма „Икономика и управление (строителство и недвижима собственост) на Красимира Христова-Бочева.

София, 12.12.2022 г.

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

.....
(доц. д-р Драгомир Стефанов)